

Engasjerende og omfattende verk om nakke og rygg

Nachemson AL, Jonsson E, red
Neck and back pain

The scientific evidence of causes, diagnosis and treatment. 495 s, tab, ill. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins, 2000.

Pris USD 110

ISBN 0-7817-2760-x

Diagnostikk og behandling av smertefulle tilstander utgående fra ryggraden og spinalkanalen byr på betydelige vanskeligheter. Dette viser seg blant annet ved alle de medisinske (og alternative!) spesialiteter som primært og sekundært blir involvert i denne pasientgruppen og ikke minst ved det store antall pasienter som ender opp som «kronikere» med kontinuerlige eller stadig residerende plager.

På initiativ fra Statens beredning for medisinsk utvärdering (SBU) har Alf Nachemson (ortopedisk kirurg) og Egon Jonsson (professor ved SBU) sammen med 15 andre bidragsyttere prøvd å lage en oversikt over faktisk viten angående årsaker, diagnostikk og behandling av ryggsmarter. Boken utspringer fra det velkjente og anerkjente ryggforskningmiljøet i Göteborg, og de fleste av forfatterne er svensker. I tillegg har man alliert seg med tungvektene i ryggforskningen fra Nederland og Storbritannia. Som undertittelen anfører, er ambisjonen å gi en oversikt over årsaksforhold, diagnostikk og behandling av smertefulle ryggglidelser fundert på et vitenskapelig grunnlag, så langt det finnes dokumentasjon på dette. Dessverre er denne dokumentasjonen sparsom, selv om tilstanden er et stort helseproblem. Forfatterne anfører således at de samfunnsmessige utgifter i den forbindelse er tre ganger så store som utgiftene til diagnostikk og behandling av kreftsykdommer. Men av alle randomiserte undersøkelser i medisinen utgjør forskning på rygg sykdommer bare 0,2 %!

Boken er delt inn i 21 kapitler. I tillegg til den forventede gjennomgang av somatiske faktorer når det gjelder ryggsmarter, gis en grundig gjennomgang av psykologiske og sosioøkonomiske aspekter. Steven Linton fra avdeling for yrkes- og miljømedisin i Ørebro konkluderer, ikke overraskende, med at psykososiale faktorer har betydelig innflytelse på utvikling av smertebetinget uførhet, faktisk mer enn biomedisinske og biomekaniske faktorer.

Når det gjelder resultater av kirurgisk intervensjon av lumbale prolaps og andre degenerativt betingede sykdomstilstander i lumbosakralcolumna, er det en skrikende mangel på randomiserte, kontrollerte studier. Forfatterne av dette kapittel fremhever den norske studien av Henrik Weber som, tross sine feil, er den eneste noenlunde ade-

kvate når det gjelder operativ behandling av skiveprolaps kontra konservativ behandling (1, 2). I den sammenheng trekkes frem at det er nokså uheldig av kirurger *selv* å evaluere resultatene av sine operasjoner.

De aller fleste kapitlene i denne boken er basert på gjennomgang av databaser, i særlig grad har man basert seg på Cochrane collaboration of systematic reviews. Det er så foretatt en gradering av de aktuelle studier med henblikk på pålitelighet og relevans. Likevel kan man oppleve at resultatene av selv gode studier står i motsetning til hverandre. For eksempel har noen undersøkelser vist høyere insidens av prolaps hos asymptomatiske individer enn hos isjiaspasienter. Det er åpenbart at her foreligger forskjellig definisjon av hva som er prolaps, hva som er bukende skive og hva som er grensen for normalt. Det er en svakhet ved boken at slike kriterier ikke er kartlagt i oversiktsartiklene, men man har basert seg på de enkelte forfatters egne definisjoner (som åpenbart må strike i forhold til hverandre). En annen svakhet, som er forbundet med den foregående, er at man ikke har med radiologisk ekspertise blant forfatterne, men har overlatt de radiologiske vurderinger til en kirurg. Likevel er dette et verk med stor faglig tyngde, og det var å ønske at det fikk en vid lesekrets blant dem som diagnostiserer og behandler den vanskeligere delen av ryggpasientene.

Denne boken inneholder ikke bare stoff som er av interesse for legestanden. Egne kapitler omhandler virkningene av arbeidsmiljøet og det gis anvisninger på preventiv intervensjon for å unngå belastningsskader. Boken avrundes dessuten med to avsnitt med informasjon om ryggglidelsers økonomiske konsekvenser for samfunnet og en oversikt om hvordan pasientene tas hånd om i de forskjellige OECD-landene. Blant annet derfor burde mye av innholdet bli kjent for helsemyndigheter og politikere. Vi som stiller med denne pasientgruppen, får ofte inntrykk av at viktige avgjørelser både når det gjelder økonomi og andre prioriteringer innen vårt fag blir tatt på meget tynt grunnlag.

Selv om mye av stoffet er tungt, er det tydelig at redaktørene har lagt vinn på å gjøre fremstillingen oversiktlig og lett tilgjengelig med logiske oppdelinger i kapitler og underavsnitt. Innbinding og trykk er førsteklasse. Språket er greit, så langt undertegnede nordmann kan vurdere det, og jeg har oppdaget få trykkfeil. En av dem forstyrret meg svært: I et betimelig avsnitt advares diagnostikeren mot å vurdere innvandreres beskrivelse av sin situasjon på samme måte som når han vurderer sitt eget folkeslag. Dette på grunn av dyptsittende kulturelle forskjeller. Her anvendes et helt nytt begrep – de etiske minoriteter.

John Ludvig Larsen
Røntgenavdelingen
Haukeland Sykehus

Kortfattet oppslagsbok om ortopedi og ortopedisk fysioterapi

Placzek JD, Boyce DA, red

Orthopaedic physical therapy secrets

Questions you will be asked. 492 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Hanley & Belfus, Inc., 2001. Pris USD 42

ISBN 1-56053-409-5

Boken har undertittelen (Questions you will be asked ... on clinical rotation – on specialty exams – in the clinic) og er en utgivelse i forlagets *The Secrets Series*. Den ene redaktøren er både lege og fysioterapeut, den andre er fysioterapeut.

Boken er primært beregnet på fysioterapeuter som arbeider innen det ortopediske fagområdet eller spesialisierer seg innen dette feltet. Men den er spekket med fakta

om muskel- og skjelettsystemets anatomi, skader og sykdommer. Deler av den vil derfor være et nyttig oppslagsverk for leger når de står overfor ortopediske problemstillinger i en travel hverdag.

Bokens oppbygning er spesiell. Den består av over 2000 spørsmål som det gis korte og oftest bra, konsise svar på. De første kapitlene omhandler muskelfysiologi, biomekanikk og reparasjonsprosesser i bein og bløtvev. Så kommer ca. 150 sider om fysioterapeutiske teknikker. Disse kapitlene er først og fremst av interesse for fysioterapeuter, men vil du vite hva som skjer med pasienten etter at du har skrevet fysioterapirekvisisjonen, bør du bla litt her.

Den siste halvdel av boken gir spørsmål og svar om funksjonell anatomi, sykdommer og skader i muskel- og skjelettsystemet oppdelt på tradisjonell måte etter anatomisk lokalisasjon.

Den spesielle oppbygningen gir et kjedelig førsteinntrykk og får en til å tenke på pugging før eksamen. Men boken blir ganske spennende etter hvert som man blar i den. Den er spekket med lett tilgjengelig informasjon. I all hovedsak er vurderingene balanserte og kunnskapsbaserte. Litteraturhenvisningene er rikelige. Den som kjøper boken og setter den i hylla på kontoret, vil utvilsomt komme til å bruke den.

Norvald Langeland
Ortopedisk avdeling
Buskerud sentralsykehus
Drammen